

IN HOLLUM

Opa en Tamara zoeken Wodan en Donar

Tamara komt bij opa Sippelaar binnenlopen. “Mijn moeder wil niet met mij naar de grote kerk in Hollum”, zegt ze. Opa gaat er eens goed voor zitten. “Waarom wil je naar de kerk van Hollum?” “Op school hebben we een project over godsdiensten van de wereld en over de natuurgodsdiensten. In de zesde en zevende eeuw geloofden de mensen hier ook nog in Wodan en Donar en nog meer goden. En nu schijnt het zo te zijn dat de kerk in Hollum vroeger een heiligdom is geweest. Misschien geen tempeltje, maar een offerplaats of zo. Dat het dorp de naam Hollum heeft zou een aanwijzing kunnen zijn. Is die naam misschien ontstaan door ‘holy’, het Engelse woord voor heilig?” Opa kijkt Tamara oplettend aan en vraagt: “Heb je dat ergens gelezen, of heb je het zelf bedacht?” “Nou ja, dat heb ik wel zelf bedacht. Op internet heb ik gelezen dat in 1678 resten van een heiligdom bij de Kerk zijn gevonden. Zullen we er eens gaan kijken?”

Op zoek naar een heiligdom.

Ze pakken de juttersfietsen en gaan op weg. “Er zijn een paar aanwijzingen, dat er een christelijk kerkje heeft gestaan. Er waren namelijk opgravingen in 1970.” Opa kijkt Tamara aan. “Ik ben daar toen gaan kijken. Men ontdekte dat dit al de vierde kerk is die op deze plaats is gebouwd. Het allereerste kerkje was veel kleiner, 10,75 meter bij 6,35 en was waarschijnlijk van hout, met een dak van stro. Ik ken een document dat hangt in het gemeentehuis. Daarop staat in het handschrift, dat gebruikt werd in de tijd van Karel de Grote, dat Ameland één kerk had. Zullen we dat eerst gaan bekijken?” Tamara ontdekt de kopie van het oeroude stuk in de grote hal van het gemeentehuis. “En Ambulon un eclesia”, leest ze voor. Opa zegt: “Met Ambulon wordt Ambla bedoeld. Dat is westelijk Ameland, dat naast Ballum overging in een zeegat. Je kunt nu nog zien dat tussen Ballum en Nes een laagte is. Ik heb in 1970 mooi kunnen zien dat de fundering van het kerkje van schelpen was. Voor die tijd is het waarschijnlijk een plek geweest waar de oude goden vereerd werden of offers werden gebracht.”

Tamara weet veel van de natuurgoden.

Onder het fietsen vertelt Tamara: “In het gebied wat nu Nederland is, heette onze belangrijkste god Wodan. Hij was de god van de oorlog, maar ook de god van de zomer, van de winter en het koren. Twee raven, die Hugin – geheugen en Munin - gedacht genoemd werden, hielpen hem om de mensen in de gaten te houden. Deze twee konden zelfs gedachten lezen. Wodan reed door de lucht op zijn achtbenige schimmel Sleipnir, en werd gevolgd door twee wolven. Dappere dode soldaten werden door Wodan zelf naar het Walhalla gebracht. Het Walhalla is een prachtig paleis, met een dak van goud en heel veel kamers. Die kwamen allemaal uit in de grote zaal. Daar hingen de wapens en de schilden van de dappere dode krijgers. In het Walhalla werd plezier gemaakt, er was heerlijk eten, genoeg bier en mooie vrouwen, die ze Walkuren noemden. Het was wel wat voor jou geweest, opa!”

De God Donar.

"Ja", lacht opa, "dat Walhalla is echt iets voor mij. Toen ik klein was, was ik bang voor onweer. Mijn vader vertelde mij dat onweer gemaakt werd door de god Donar, de zoon van Wodan. Die reed met zijn strijdswagen met twee bokken ervoor door de wolken. Het geluid van de ijzeren wielen hoor je als donder en gerommel in de lucht. Hij vertelde me dat Donar een reus van een man was met wilde rode haren, een reusachtige snor en een woeste baard. Hij droeg een magische riem om zijn middel en ijzeren handschoenen waarmee hij zijn hamer Mjøltnir gooide waardoor de bliksemflitsen ontstonden. Daarna was ik niet bang meer en klom ik in de vensterbank om naar de bliksemflitsen te kijken en te hopen dat ik Donar of Mjøltnir zou herkennen."

De dagen van de week.

"Oh, je weet heel wat van de oude goden", lacht Tamara. "Dan weet jij vast ook dat de dagen van de week naar de natuurgoden genoemd zijn: zondag, maandag, dinsdag van Thing of Thingsus, de god van de rechtspraak. Woensdag komt van Wodandag, donderdag was Donardag en vrijdag is genoemd naar de godin Freya. Zij heeft voor haar strijdswagen twee boskatten, een zwarte en een witte. Alleen de zaterdag heet naar de Romeinse god Saturnus, de god van de landbouw."

Allerlei soorten stenen te zien aan de toren en de kerk.

Opa en Tamara maken een wandeling rondom de kerk en de toren en kijken ook binnen. Ze zien hoe aan de buitenkant verschillende soorten stenen zijn gebruikt. Binnen staat een preekstoel en opa wijst Tamara op het wandbord dat nog van de Cammingha's was, toen die heersers over Ameland waren. Aan iemand die een rondleiding geeft vraagt Tamara naar de informatie die ze zo graag wil weten. Was deze plek vroeger een heiligdom van de natuurgodsdienst of niet. De gids wijst ze op het lage Noormannenpoortje en vertelt dat de kerk 100 jaar een ruïne was na een aanval van de watergeuzen. "Toen de kerk in 1679 is hersteld, heeft de predikant gezegd dat er bewijzen zijn gevonden dat er een voorchristelijk heiligdom of offerplaats is geweest", zegt hij. De gids vertelt ook dat het zadeldak op de toren er nog niet was tot 1880, toen de vuurtoren is gebouwd. Pas in het jaar daarna is het dak op de toren gekomen. Voor die tijd was hij plat, zodat er een vuur gebrand kon worden als baken voor de scheepvaart."

Geen echt bewijs gevonden.

"Echt bewijs hebben we niet gevonden", zegt Tamara wat spijtig tegen opa. Het is donker geworden en plotseling rennen er drie jongens naar buiten, die blazen op grote hoorns. Tamara kijkt er met open mond naar, ze luistert naar het melancholieke en toch opwindende geluid. "Daar heb je toch je bewijs nog" zegt opa vlak bij haar oor, om de sfeer niet te verstoren als de kerkklok slaat en de jongens doorblazen tussen de oude huisjes. Thuis vertelt opa dat Wodan, net als Sinterklaas op, een witte schimmel reed, Sleipnir. En worden Hugin en Munin, de zwarte raven tegenwoordig uitgebeeld door Zwarte Piet? En hoe zit het met de sunneklaasspeulers op Ameland? En is het Kerstfeest niet nog steeds het Zonnewendefeest? "Zo zie je maar dat in het hart van de mensen de oergodsdienst nog lang niet is vergeten", zegt opa.